

Ιατρικές Αποφάσεις στο τέλος της ζωής

Κώστας Παπαγεωργίου,

Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολή ΑΠΘ

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, έχει ενταθεί και στη χώρα μας η συζήτηση γύρω από τα δυσχερή νομικά και ηθικά ζητήματα που ανακύπτουν όταν γιατροί καλούνται να λάβουν αποφάσεις για τη συνέχιση ή μη της ζωής ασθενών, που βασανίζονται από αφόρητους πόνους ανίατων ασθενειών, χωρίς ελπίδα προσδόκιμου ζωής.

Το ενδιαφέρον εστιάζεται στην ύπαρξη και τις προϋποθέσεις ικανοποίησης δικαιώματος ασθενών, όπως οι ανωτέρω, να αποφασίζουν για τα όρια της θεραπευτικής τους μεταχείρισης και την παράταση ή μη της ζωής τους, εντελλόμενοι αναλόγως τους θεράποντες ιατρούς.

Από το σύνολο των ζητημάτων, εδώ θα περιοριστούμε στις λεγόμενες «Διαθήκες Ζωής», ή, κατά την ορθότερη διατύπωση, «Προγενέστερες Οδηγίες για το Τέλος της Ζωής» του ασθενούς - καθώς ο όρος «διαθήκη» παραπέμπει στη ρύθμιση περιουσιακών ζητημάτων στο πλαίσιο της κληρονομικής διαδοχής.

Πρόκειται για κείμενα με τα οποία εκφράζεται η συναίνεση ή η άρνηση του ασθενούς για τη διενέργεια ιατρικών πράξεων που τον αφορούν, όταν συντρέχουν οι μνημονευθείσες συνθήκες. Προκύπτουν λοιπόν τα ακόλουθα ερωτήματα:

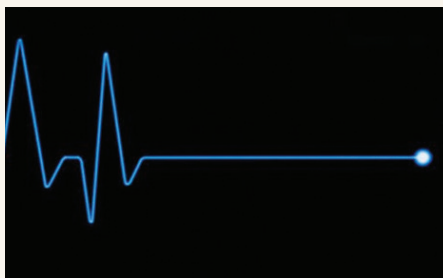
(α) Υφίσταται δικαίωμα του ασθενούς ή άλλων προσώπων να προβούν στη σύνταξη «προγενέστερων οδηγιών» για την ιατρική διαχείρι-

ση του τέλους της ζωής του;

(β) Ποια είναι η νομική φύση και οι συνέπειες τέτοιων κειμένων, σε ποιο δε βαθμό δεσμεύουν τους ιατρούς, ενόψει ενός πιθανού δικαιώματος αυτοδιάθεσης του ασθενούς;

Υπό τον όρο «Προγενέστερες Οδηγίες για το Τέλος της Ζωής» νοείται η δήλωση βουλήσεως ενός προσώπου να υποβληθεί ή όχι σε ορισμένες θεραπευτικές αγωγές εφόσον, σε χρόνο μεταγενέστερο περιέλθει σε φυσική ανικανότητα να αντιληφθεί ή εκτιμήσει την κρισιμότητα της υγείας του.

Υπογραμμίζεται, ότι η έννομη τάξη της χώρας δεν αποδέχεται την αφαίρεση της ζωής ούτε ως αυτοπροσβολή (εξαίρεση: ΠΚ 20, 21).

Περαιτέρω, η προστασία της ανθρώπινης ζωής δεν διαβαθμίζεται με οποιοδήποτε κριτήριο (λ.χ., ένα πρόσωπο δεν προστατεύεται λιγότερο, επειδή πάσχει από βαρύτατη ασθένεια που καθιστά την ποιότητα της ζωής του απελπιστική).

Η συναίνεση του ασθενούς, ως εκδήλωση του δικαιώματος αυτοκαθορισμού του, στο πλαίσιο της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, συνιστά προϋπόθεση για τη νομιμότητα όλων ανεξαιρέτως των ιατρικών πράξεων [άρθρα 5 § 1 Σύμβασης Οβιέδο (Ν. 2619/1996),

12 Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Ν. 3418/2005, ΚΙΔ)].

Συχνά, ο ασθενής κινδυνεύει να πεθάνει όταν δεν είναι σε θέση να συναινέσει, επομένως ούτε και να αρνηθεί τη συναίνεσή του (λ.χ. δεν έχει πλέον τις αισθήσεις του), με συνέπεια, αν είναι επείγουσα η περίπτωση, να νομιμοποιείται η διενέργεια της αναγκαίας ιατρικής πράξης και χωρίς συναίνεση (12 § 3α ΚΙΔ). Σε αυτό το σημείο ανακύπτει το θέμα των προγενέστερων επιθυμιών: οφείλει ο γιατρός να λαμβάνει υπόψη του, σε σχέση με τις ιατρικές αποφάσεις στο τέλος της ζωής, τις επιθυμίες που είχε εκφράσει ο ασθενής σε χρόνο που μπορούσε να διαμορφώσει ελεύθερα τη βούλησή του;

Το άρθ. 29 ΚΙΔ («Ιατρικές αποφάσεις στο τέλος της ζωής») προβλέπει (§ 2) ότι: «Ο ιατρός λαμβάνει υπόψη τις επιθυμίες που είχε εκφράσει ο ασθενής, ακόμη και αν, κατά το χρόνο της επέμβασης, ο ασθενής δεν είναι σε θέση να τις επαναλάβει» [πρβλ. άρθ. 9 Σύμβασης Οβιέδο: «Οι προγενέστερα εκφρασθείσες επιθυμίες του ασθενούς σχετικά με ιατρική επέμβαση θα λαμβάνονται υπόψη προκειμένου για ασθενή ο οποίος κατά το χρόνο της επέμβασης δεν είναι σε θέση να εκφράσει τις επιθυμίες του»].

Σύμφωνα με την Καθηγήτρια του Αστικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ Κατερίνα Φουντεδάκη, οι διατάξεις αυτές δεν αναιρούν τη νομική υποχρέωση του γιατρού να επιχειρεί τις αναγκαίες ενέργειες για τη διατήρηση της ζωής του ασθενούς. Ο μόνος λόγος απαλλαγής του γιατρού από την υποχρέω-

ση ιατρικής φροντίδας, είναι η μη συναίνεση του ασθενούς.

Κατά τη γνώμη του Εργαστηρίου Μελέτης Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής, απαιτείται de lege ferenda, και στο πρότυπο των προγενέστερων οδηγιών ή έστω των πληρεξουσίων υγείας - που ήδη προβλήθηκαν αλληλοδαπά δίκαια - να ληφθούν τα εξής νομοθετικά μέτρα:

Δυνατότητα του προσώπου, το οποίο έχει διαγνωστεί με μία πάθη-

ση που οδηγεί στο τέλος της ζωής ή/και την απομείωση της διανοητικής του ικανότητας, να διατυπώνει δεσμευτικές για τους γιατρούς οδηγίες αναφορικά με μελλοντικές ιατρικές πράξεις (ομοφωνία των μελών του Εργαστηρίου).

Πρόβλεψη ανάλογης δυνατότητας και για τα πρόσωπα που δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας κατά το χρόνο καταρτίσεως των προγενέστερων οδηγιών (πλειοψη-

φία των μελών).

Θα πρέπει να αποδεικνύεται η προηγούμενη ενημέρωση του ασθενούς σχετικά με τις ιατρικές πράξεις που αποτελούν το αντικείμενο των προγενέστερων οδηγιών του και ενδεχομένως να ορίζεται ένα πρόσωπο το οποίο θα επιφορτίζεται με την εφαρμογή των προγενέστερων οδηγιών του ασθενούς, όταν αυτός δεν θα είναι σε θέση να τις εκφράσει.

Δικαστικές αποφάσεις: Υπόθεση Elberte v. Latvia (αριθμός προσφυγής 61243/2008)

<p>ΕΔΔΑ Υπόθεση Elberte v. Latvia (αριθμός προσφυγής 61243/2008)</p>
<p><i>Αφαίρεση ιστών από το σώμα νεκρού άνδρα χωρίς τη γνώση ή τη συναίνεση της συζύγου του: Παραβίαση των άρθρων 8 και 3 της ΕΣΔΑ</i></p>
<p>Παρουσίαση: Καλλιόπη Θ. Κηπουρίδου, Δ.Ν., Δικηγόρος</p>

A. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Η Λετονή αιτούσα, Dzintra Elberte, γεννήθηκε το έτος 1969 και ζει στη Sigulda της Λετονίας. Στις 19 Μαΐου 2001, ο σύζυγός της μετά από ένα αυτοκινητιστικό ατύχημα απεβίωσε μέσα στο νοσοκομείο. Την επόμενη ημέρα, το σώμα του μεταφέρθηκε στο Ιατροδικαστικό Κέντρο, όπου έλαβε χώρα νεκροψία. Η κυρία Elberte είδε για πρώτη φορά το νεκρό σύζυγό της όταν μεταφέρθηκε από το Ιατροδικαστικό Κέντρο για την κηδεία, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 26 Μαΐου 2001. Τα πόδια του ήταν δεμένα μαζί και θάφθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο. Να σημειωθεί ότι η αιτούσα εκείνη τη χρονική περίοδο κυοφορούσε το δεύτερο παιδί τους. Περίπου δύο χρόνια αργότερα, η Αστυνομία Ασφαλείας άνοιξε μια ποινική έρευνα αναφορικά με την παράνομη αφαίρεση οργάνων και ιστών μεταξύ των ετών 1994 και 2003. Γι' αυτό το λόγο επικοινωνήσε με την κυρία Elberte η οποία ενημερώθηκε ότι ιστοί από το σώμα του συζύγου της

είχαν αφαιρεθεί πριν από την κηδεία από ειδικούς του Ιατροδικαστικού Κέντρου. Σύμφωνα με μια εγκεκριμένη από το Κράτος συμφωνία, κάποιοι από τους ιστούς του σώματός του αφαιρέθηκαν και εν συνεχεία στάλθηκαν σε μια φαρμακευτική εταιρία στη Γερμανία για να τροποποιηθούν σε βιοεμφυτεύματα. Στις 9 Οκτωβρίου 2003, η κυρία Elberte αναγνωρίστηκε ως θύμα. Το Δεκέμβριο του 2005 και τον Ιανουάριο του 2006, οι εισαγγελείς αποφάσισαν να διακόψουν τις έρευνες. Δέχθηκαν ότι, σύμφωνα με τις από το 2004 τροποποιήσεις του Νόμου για την Προστασία των Σωμάτων των Νεκρών και της Χρήσης των Ανθρωπίνων Οργάνων και Ιστών («Νόμος»), το λετονικό σύστημα υιοθέτησε την «εικαζόμενη συναίνεση». Σύμφωνα με τους ειδικούς του Ιατροδικαστικού Κέντρου, αυτό σήμαινε ότι «οτιδήποτε δεν απαγορευόταν επιτρεπόταν» σε αντίθεση με το «σύστημα της συναίνεσης», όπου οι ιστοί μπορούσαν να αφαιρεθούν μόνο όταν κάτι τέτοιο είχε ρητά επιτραπεί από το δότη κατά τη διάρκεια της ζωής του ή από τους συγγενείς του. Σε δύο περιπτώσεις, στις 24 Φεβρουαρίου 2006 και στις 3 Δεκεμβρίου 2007, οι ανώτερες εισαγγελικές αρχές που εξέτασαν τους φακέλους των υποθέσεων έκριναν ότι η έρευνα δεν θα έπρεπε να είχε διακοπεί. Διαπίστωσαν ότι οι ειδικοί του Ιατροδικαστικού Κέντρου παραβίασαν τις προβλέψεις του Νόμου και ότι η αφαίρεση των ιστών υπήρξε παράνομη. Η απόφαση της διακοπής αναιρέθηκε και στις δύο περιπτώσεις και οι φάκελοι των υποθέσεων επεστράφη-

σαν στην Αστυνομία Ασφαλείας. Κατά την πορεία της νέας έρευνας που ξεκίνησε το Μάρτιο του 2008, διαπιστώθηκε ότι το 1999 ιστοί είχαν αφαιρεθεί από 152 άτομα, το 2000 από 151 άτομα, το 2001 από 127 άτομα και το 2002 από 65 άτομα. Σε αντάλλαγμα της προμήθειας ιστών στη γερμανική εταιρία, το Ιατροδικαστικό Κέντρο είχε οργανώσει την αγορά διαφόρων ιατρικών εξοπλισμών, εργαλείων και υπολογιστών για τα ιατρικά ιδρύματα της Λετονίας. Στις 27 Ιουνίου 2008 υιοθετήθηκε μια νέα απόφαση για διακοπή της ποινικής έρευνας, στην οποία επαναλήφθηκε ότι οι ειδικοί δεν είχαν νομική υποχρέωση να ενημερώσουν κάποιον αναφορικά με το δικαίωμα συναίνεσης ή άρνησης για την αφαίρεση οργάνων ή ιστών. Ειδικά, μπορεί ο Νόμος να προέβλεπε το δικαίωμα των στενών συγγενών να αρνηθούν την αφαίρεση των ιστών και των οργάνων των νεκρών, αλλά δεν επέβαλε τέτοια υποχρέωση. Συνεπώς, οι ειδικοί του Ιατροδικαστικού Κέντρου δεν μπορούσαν να καταδικαστούν για παραβίαση μιας υποχρέωσης που δεν ήταν σαφώς διατυπωμένη στο νόμο.

Με βάση το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ (δικαίωμα σεβασμού στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή), η κυρία Elberte κατήγγειλε ότι η αφαίρεση των ιστών του άνδρα της πραγματοποιήθηκε χωρίς να προηγηθεί η συναίνεσή της. Περαιτέρω, βασισμένη στο άρθρο 3 της ίδιας Σύμβασης (απαγόρευση της απάνθρωπης και εξευτελιστικής συμπεριφοράς), η κυρία Elberte διαμαρτυρήθηκε για συναισθηματική βλάβη που υπέστη καθώς είχε βρεθεί σε

κατάσταση αβεβαιότητας αναφορικά με τις συνθήκες αφαίρεσης των ιστών από τον άνδρα της, το σώμα του οποίου της είχε επιστραφεί ύστερα από τη νεκροψία με τα πόδια δεμένα μεταξύ τους. Τέλος, εδραζόμενη στο άρθρο 13 (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής), ισχυρίστηκε ότι υπήρχαν αρκετές πιθανές ερμηνείες του εθνικού δικαίου αναφορικά με το δικαίωμα των στενών συγγενών να εκφράσουν τη συναίνεση ή την άρνησή τους σε σχέση με την αφαίρεση ιστών.

Η αίτηση κατατέθηκε στο ΕΔΔΑ στις 5 Δεκεμβρίου 2008.

Β. ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Αναφορικά με το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ το Δικαστήριο σημείωσε ότι το ζήτημα ήταν το δικαίωμα της κυρίας Elberte να εκφράσει τις επιθυμίες της σχετικά με την αφαίρεση των ιστών του συζύγου της μετά το θάνατό του και η ισχυριζόμενη αποτυχία των εθνικών αρχών να εξασφαλίσουν τις νομικές και πραγματικές συνθήκες για την άσκηση αυτού του δικαιώματος. Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι οι αρμόδιες αρχές για την επιβολή του εφαρμοστέου νόμου- και κυρίως η Αστυνομία Ασφαλείας και οι ανώτεροι εισαγγελέες- διαφώνησαν ως προς το πεδίο εφαρμογής του. Αυτή η διαφωνία αναπόφευκτα υποδείκνυε έλλειψη επαρκούς σαφήνειας. Πράγματι, παρόλο που ο λετονικός νόμος ορίζει το νομικό πλαίσιο που επιτρέπει στους στενούς συγγενείς να εκφράσουν τη συναίνεση ή την άρνησή τους σε σχέση με την αφαίρεση ιστών, δεν όρισε σαφώς το πεδίο εφαρμογής της αντίστοιχης υποχρέωσης ή διακριτικής ευχέρειας σε ειδικούς ή άλλες αρχές. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι τα σχετικά ευρωπαϊκά και διεθνή κείμενα για το ζήτημα αυτό έδιναν βαρύτητα στον καθορισμό των απόψεων των συγγενών μέσω των εύλογων ερωτημάτων.

Λόγω του μεγάλου αριθμού ανθρώπων από τους οποίους αφαιρέθηκαν ιστοί, ήταν εξαιρετικής σημασίας ότι τέθηκαν επαρκείς μηχανισμοί για την εξισορρόπηση του δικαιώματος των συγγενών να εκφράσουν τις επιθυμίες τους ενάντια στην ευρεία διακριτική ευχέρεια των ειδικών για απόφαση επί τέτοιων ζητημάτων. Λόγω της απουσίας διοικητικής ή νομικής ρύθμισης, η κυρία Elberte δεν μπορούσε να προβλέψει τον τρόπο με τον οποίο θα

μπορούσε να ασκήσει το δικαίωμα της έκφρασης της επιθυμίας της αναφορικά με την αφαίρεση των ιστών του συζύγου της. Το Δικαστήριο κατέληξε ότι, κατά παράβαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, ο σχετικός λετονικός νόμος δεν ήταν σαφής και δε διέθετε τις κατάλληλες νομικές διασφαλίσεις κατά των αυθαιρεσιών.

Αναφορικά με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ το Δικαστήριο υποστήριξε ότι, προκειμένου να θεμελιωθεί ξεχωριστή παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε σχέση με τους συγγενείς του θύματος, θα πρέπει να καταφάσκονται ειδικοί παράγοντες (το πόσο στενός είναι ο οικογενειακός δεσμός και ο τρόπος με τον οποίο οι αρχές ανταποκρίθηκαν στις έρευνες των συγγενών), ώστε ο πόνος τους να υπερβαίνει τη συναισθηματική καταπόνηση που προκαλεί αυτή καθ' αυτή η παραβίαση. Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο πόνος της κυρίας Elberte ξεπερνούσε τον πόνο που προκαλεί το πένθος που ακολούθησε το θάνατο ενός στενού μέλους της οικογένειας. Πράγματι, αυτή ανακάλυψε τη φύση και τον αριθμό των ιστών που αφαιρέθηκαν από το σώμα του συζύγου της μόνο κατά τη διάρκεια των διαδικασιών ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Αν και δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι επέφερε από την παρατεταμένη αβεβαιότητα αναφορικά με την τύχη του σώματος του συζύγου της, είχε, ωστόσο, να αντιμετωπίσει μια μακρά περίοδο αβεβαιότητας και αναστάτωσης αναφορικά με το ποια όργανα ή ιστοί αφαιρέθηκαν, με ποιόν τρόπο και για ποιό σκοπό. Επιπλέον, η αποκάλυψη που ακολούθησε τη γενική έρευνα, ότι άνθρωποι ιστοί είχαν αφαιρεθεί από εκατοντάδες άλλα άτομα για χρονικό διάστημα πάνω από περίπου εννέα χρόνια προκάλεσε πρόσθετη ταλαιπωρία στην κυρία Elberte. Το Δικαστήριο περαιτέρω διαπίστωσε ότι εγκαταλείφθηκε για μια σημαντική χρονική περίοδο στην αγωνία για τους λόγους για τους οποίους τα πόδια του συζύγου της ήταν δεμένα μεταξύ τους όταν το σώμα του της επιστράφηκε και ότι, εξαιτίας του γεγονότος ότι καμία δίωξη δεν είχε γίνει, της αρνήθηκε η προσφυγή για παραβίαση των ατομικών δικαιωμάτων αναφορικά με έναν πολύ ευαίσθητο τομέα της προσωπικής ζωής, δηλαδή να συναινέσει ή να αρνηθεί την αφαίρεση ιστών από το

σώμα του συζύγου της.

Το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι, στον ειδικό τομέα της μεταμόσχευσης οργάνων και ιστών, αναγνωρίστηκε ότι το ανθρώπινο σώμα έπρεπε να αντιμετωπίζεται με σεβασμό ακόμη και μετά το θάνατο. Πράγματι, διεθνείς συνθήκες συμπεριλαμβανομένης και της Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική και το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο εκπονήθηκαν για την προστασία της αξιοπρέπειας, της ταυτότητας και της ακεραιότητας «οποιοδήποτε» γεννήθηκε, ανεξάρτητα αν τώρα είναι ζωντανός ή νεκρός.

Το Δικαστήριο τόνισε ότι ο σεβασμός στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια αποτελούσε μέρος της ίδιας της ουσίας της Ευρωπαϊκής Σύμβασης. Συνεπώς, ο πόνος που προκλήθηκε στην κυρία Elberte αναμφίβολα είχε αποτελέσει εξαιρετιστική μεταχείριση.

Αναφορικά με το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ το Δικαστήριο έκρινε ότι, από τη στιγμή που είχε ήδη εξετάσει την απουσία σαφήνειας στο λετονικό νόμο υπό το πρίσμα του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, δεν ήταν απαραίτητο να το εξετάσει και υπό το πρίσμα του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι η Λετονία πρέπει να καταβάλει στην κυρία Elberte 16.000 ευρώ για ηθική βλάβη και 500 ευρώ για τις δαπάνες και τα έξοδα.

Επιλογές του ασθενούς και ιατρικές αποφάσεις στο τέλος της ζωής

Διαθήκες ζωής και πληρεξούσιοι υγείας

Συλλογικό έργο

ISBN: 978-960-568-427-3, © 2016, Σελ.: VII + 119, Τιμή: € 12,00

ΕΛΛΑΔΑ: Γνώμη του εργαστηρίου μελέτης Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής σχετικά με τις προγενέστερες οδηγίες στο τέλος της ζωής.

Το Εργαστήριο Μελέτης Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής της Νομικής Σχολής ΑΠΘ δημοσίευσε ΓΝΩΜΗ σχετικά με τις «Προγενέστερες Οδηγίες στο Τέλος της Ζωής». Στο κείμενο αυτό, που βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Εργαστηρίου (<http://medlawlab.web.auth.gr>) διατυπώνεται η θέση ότι θα πρέπει άμεσα να ληφθούν τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα ώστε, υπό προϋποθέσεις, να αναγνωριστούν οι Προγενέστερες Οδηγίες ως δεσμευτικοί κανόνες για τους θεράποντες γιατρούς, στις περιπτώσεις που οι ασθενείς δεν έχουν πλέον την ικανότητα να εκφράζουν εγκύρωσα τη βούλησή τους.

Πηγή: <http://medlawlab.web.auth.gr>

ΕΛΛΑΔΑ: Έκθεση της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία των επιτροπών δεοντολογίας της έρευνας.

Στις 10 Νοεμβρίου 2015 δημοσιεύτηκε Έκθεση της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής, που αναφέρεται στο υφιστάμενο καθεστώς σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία των Επιτροπών Δεοντολογίας της Έρευνας στην Ελλάδα, οι οποίες αποτελούν διεθνώς αναγκαίο θεσμό για την ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας, βασικής και εφαρμοσμένης, τόσο στις θετικές όσο και στις κοινωνικές επιστήμες.

Η Έκθεση συντάχθηκε μετά την πραγματοποίηση συζητήσεων με εκπροσώπους των ΑΕΙ και των Ερευνητικών Ιδρυμάτων, με στόχο την προαγωγή του θεσμού και τη δημιουργία Επιτροπών σε όλα τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, τα ΤΕΙ και τα Ερευνητικά Ιδρύματα της χώρας, κατά το πρότυπο που ακολουθείται εδώ και αρκετά χρόνια σε άλλες χώρες.

Πηγή: www.bioethics.gr

ΚΑΝΑΔΑΣ: Η στέρηση της πρόσβασης σε υποβοηθούμενη αυτοκτονία και ευθανασία συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το Ανώτατο Δικαστήριο του Καναδά, αγνοώντας την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, έκρινε τον Φεβρουάριο του 2015, ότι η στέρηση της πρόσβασης των ασθενών σε υποβοηθούμενη αυτοκτονία και σε ευθανασία, συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Ζήτησε για το λόγο αυτό από όλους τους αρμόδι-

ους φορείς να λάβουν τα αναγκαία νομοθετικά μέτρα ως τις 6 Φεβρουαρίου 2016, μολονότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ζήτησε ήδη εξάμηνη παράταση. Ειδικότερα, το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι ένα ικανό ενήλικο πρόσωπο που συναινεί και έχει μια σοβαρή και ανίατη ιατρική πάθηση που του προκαλεί διαρκή πόνο, ο οποίος δεν είναι ανεκτός από το άτομο υπό τις συνθήκες της κατάστασής του, μπορεί να λάβει ιατρική υποβοήθηση στο θάνατο.

Πηγή: *BioEdge*

ΒΕΛΓΙΟ: Αύξηση των περιπτώσεων ευθανασίας.

Οι περιπτώσεις ευθανασίας στο Βέλγιο έχουν υπερβεί τις δύο χιλιάδες για πρώτη φορά μετά τη νομιμοποίηση της πράξης το 2002. Τα νέα στατιστικά στοιχεία της βελγικής Ομοσπονδιακής Επιτροπής Ελέγχου και Αξιολόγησης των περιπτώσεων ευθανασίας καταδεικνύουν ότι οι περιπτώσεις καταγεγραμμένων ευθανασιών ανέρχονται στις 2021 για το έτος 2015. Παρατηρείται δηλαδή μια αύξηση εκατό περιστατικών εν συγκρίσει με αυτά που σημειώθηκαν το έτος 2014.

Πηγή: *BioEdge*

ΟΛΛΑΝΔΙΑ: Δικαίωμα ευθανασίας στους πάσχοντες από άνοια.

Το ολλανδικό Υπουργείο Υγείας αναθεώρησε τις κατευθυντήριες γραμμές του σχετικά με την ευθανασία, καθιστώντας την επιτρεπτή σε ασθενείς που πάσχουν από άνοια, με την προϋπόθεση ότι έχει εξασφαλισθεί εκ των προτέρων γραπτή οδηγία από τον πάσχοντα για την πρόωξη της διαδικασίας.

Οι πάσχοντες από άνοια ενδεχομένως να μην υποφέρουν σε ανυπόφορο βαθμό από την πάθησή τους καθεαυτή, αλλά από τις παρεπόμενες συνθήκες που δημιουργούνται εξαιτίας αυτής, όπως για παράδειγμα η κρίση άγχους. Στις περιπτώσεις αυτές, το αρμόδιο Υπουργείο επιτρέπει την ευθανασία ακόμη κι αν δεν εκφράστηκε δια του λόγου ή με χειρονομίες η επιθυμία του πάσχοντος να αποβιώσει τη στιγμή που το ζητά, αρκεί να είχε προσκομιστεί σε προγενέστερο χρόνο γραπτή αίτηση ευθανασίας από τον τελευταίο.

Πηγή: *BioEdge*

Η.Π.Α.: Το Ανώτατο δικαστήριο αρνήθηκε προσφυγή για απαγόρευση χρήσης εμβρύων από τη σύζυγο.

Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ αρνήθηκε να δικάσει την προσφυγή ενός άνδρα ενάντιον απόφασης, η οποία έδινε το δικαίωμα στην πρώην σύντροφό του να χρησιμοποιήσει τα γονιμοποιημένα ωάρια που το ζευγάρι είχε δημιουργήσει μαζί. Πιο συγκεκριμένα, το δικαστήριο του Ιλινόις ανέθεσε τον έλεγχο των γονιμοποιημένων ωαρίων στη γυναίκα και το Εφετείο επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση τον Ιούνιο του 2015 αφού διαπίστωσε ότι υπήρχε μια προηγούμενη προφορική συμφωνία των δύο συντρόφων και ότι πάντως το συμφέρον της γυναίκας υπερτερούσε, καθώς φαίνεται να είναι η μοναδική της ευκαιρία να αποκτήσει ένα βιολογικό παιδί. Στο μεταξύ, ο άνδρας προσέφυγε στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ, με σκοπό να διαμορφώσει ένα συνταγματικό δικαίωμα κατά της «αναγκαστικής γονεϊκής ιδιότητας». Η απόφαση, ωστόσο, του Ανώτατου Δικαστηρίου να μην κάνει δεκτή την προσφυγή του έθεσε τέλος στη μακροχρόνια διαμάχη.

Πηγή: *BioNews*

Η.Π.Α.: Επεκτείνεται η υγειονομική περιθαλψη στους διεμφυλικούς.

Η Κυβέρνηση των Η.Π.Α. ανακοίνωσε πρόσφατα ότι προτίθεται να επεκτείνει το νόμο για την εξάλειψη των διακρίσεων στην παροχή της ιατροφαρμακευτικής περιθαλψης και για τα διεμφυλικά άτομα (transgender), υποχρεώνοντας τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και τους εργαζόμενους των ιατρικών υπηρεσιών σε ισότιμη μεταχείριση των ασθενών, ανεξαρτήτως φύλου.

Ο Νόμος για την Οικονομικά Προσιτή Περιθαλψη (The Affordable Care Act) ψηφίστηκε στις Η.Π.Α. το 2010 και συμπεριελάμβανε διατάξεις για την εξάλειψη των διακρίσεων, προκειμένου να αποτρέψει τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης από την επιρροσθετη χρέωση σε ασθενών ή την άρνηση ασφαλιστικής κάλυψης λόγω ηλικίας ή φύλου. Εντούτοις, επιμέρους ζητήματα έμειναν ανοικτά σε ερμηνεία, με αποτέλεσμα χιλιάδες ασθενείς κάθε χρόνο - μεταξύ αυτών και τα διεμφυλικά άτομα - να ισχυρίζονται ότι έχουν υπάρξει θύματα διακρίσεων, παρά το γράμμα του ισχύοντος νόμου, σύμφωνα με το Τμήμα Υπηρεσιών Υγείας και Ανθρώπου των Η.Π.Α. (U.S. Department of Health and Human Services).

Πηγή: *Reuters*

Θερινό Σχολείο

1st International Summer University:
Medical Law and Bioethics
Bioethical Issues at the Beginning of Life

6th-13th July
Thessaloniki, Greece

Πληροφορίες: <http://medlawlab.web.auth.gr>

Laboratory for the Study
of Medical Law and Bioethics

Aristotle University
of Thessaloniki

ELSA
The European Law Students Association
THESSALONIKI

ΙΑΤΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Το περιοδικό "Ιατρικό Δίκαιο και Βιοηθική" είναι μια περιοδική έκδοση από κοινού των ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΣΑΚΚΟΥΛΑ και του Ομίλου Μελέτης Ιατρικού Δικαίου και Βιοηθικής.

Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη).
Εκδότης και Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Παναγιώτης Η. Σάκκουλας, Εθνικής Αμύνης 42, 546 21 Θεσσαλονίκη
Διευθύντρια: Ύλη: Ελισάβετ Συμεωνίδου-Καστανίδου, Καθηγήτρια Α.Π.Θ.
Επιστημονικοί συνεργάτες: Θ. Τροκάνας, Λέκτορας Τμήματος Νομικής Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, Κ. Κηπουρίδου, Δ.Ν. Δικηγόρος, Μ. Μηλιανίδου, Δ.Ν. Δικηγόρος.

Παραγωγή: Εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα-Θεσσαλονίκη).

Για υποβολή ερωτήματος ή για υποβολή θέματος απευθύνστε: Εκδόσεις Σάκκουλα, Εθνικής Αμύνης 42, ΤΚ 546 21, Θεσσαλονίκη, υπ' όψη Καθ. κ. Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Περιοδικό "Ιατρικό Δίκαιο και Βιοηθική".

kastan@law.auth.gr
www.medlaw-bioethics.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα
Πηγάδας 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ.: 210 33 87 500 - Fax: 210 33 90 075
Θεσσαλονίκη
Εθνικής Αμύνης 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ.: 2310 244 228, 9
Fax: 2310 244 230
Θεσσαλονίκη
Φράγκων 1 - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ.: 2310 535 381 - Fax: 2310 546 812
www.sakoulas.gr e-mail: info@sakoulas.gr

ISSN: 1791-3934